

Naujienu Antroji Dalis

NR. 937

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS

XXV METAI

J. MAŽIUKAS

Sovietinių rašytojų naujos tendencijos

Prieš atspausdintą šiometinio Okupuotos Lietuvos sovietinio didžiūno ir kritiko Vytauto Kubiliaus straipsnį "Vidinis monologas" Lietuvos TSR rašytojų sąjungos organe "Pergalė" Nr. 5, 1968 m., redakcija džiaugiasi, kad "Lietuvių romanistų darbą pastaraisiais metais žymiai atidžiau ėmė sekti visąsąjunginė kritika", kad "įdėmiai analizuoja ir gražiai įvertina naujas tendencijas mūsų romane" (132 psl.).

V. Kubiliaus tarp kitko pasakyta:

— šiuolaikiniame pasaulyje dar pakankamai yra sąlygų, kurios priverčia žmogų išsižadėti savęs, atsisakyti savo pažiūrų ir troškimų. "Mes vis dar tebegyvename susvetimėjimo pasaulyje", — rašo prancūzų marksistas R. Garodi. Pavienė asmenybė, apspręsta savo egzistavimo sąlygų, negali pakeisti visuomeninės sandaros, kurioje gyvena; ji turi prisitaikyti, turi paklusti aplinkybėms, kurios diktuoja elgesio, mąstymo, net jausmų normas. Šiandien žmogus perskeliamas į dvi puses: viena prisiderina prie istorinių aplinkybių, kita patylomis kenčia ir maištauja, negalėdama išreikšti savęs... (133 psl.).

Dėl šito V. Kubiliaus teigimo nieko pasakyti negalima būtų, jeigu jame nebūtų sovietinės tendencijos, kuri tuoj išryškėja jo pastatytu klausimu:

— ... Ar grįžimas į save, įsiklausymas į savo žmogišką esmę, kurios negalima realizuoti susvetimėjusiam pasaulyje, nėra vienintelis būdas išsaugoti žmogiškąs vertybes savyje?..

— Tai laikini dalykai, pagimdyti kapitalizmo sistemos, — sako revoliucinio veikimo teoretikai. — Disharmonija tarp socialinės - politinės sistemos mechanizmo ir moralinių vertybių išnyks be pėdsako, kai darbo žmogus vėl pats ims valdyti gamybos priemones, pats skirs tųs gėrybes, pats tvarkys valstybės reikalus, kai nebesijaus pajungtas socialinių ir politinių įstatymų prievartai. Žmogus nėra fatališka aplinkybių auka, o jų kūrėjas... (133 psl.).

Tie teoretikai, nors Kubiliaus ir nepaminėti, tačiau žinomi. Tai Leninas ir Trockis, visas gamybos priemones, gėrybių skirstymą, valstybės reikalus "perdavė" darbo žmogui valdyti ir tvarkyti. Taip skelbia Sovietų Rusijos viešpačiai.

Bet kokia šlykšti ironija, koks biaušus melas! Ar yra kita tokia šalis pasaulyje, kur tas vargšas darbo žmogus būtų taip negailestingai pavergtas, kaip Sovietų Rusijos plotuose ir jos pa-

vertuose šalyse? Ar yra didesnis pavydas darbo žmogaus laisvėjimui, kaip Sovietų Rusijos viešpačiuose? Argi jų poelgis su Čekoslovakija nieko nepasako?

Taip, gal disharmonija tarp socialinės - politinės sistemos mechanizmo ir moralinių vertybių be pėdsako išnyktų, jeigu Sovietų Rusiją valdanti bolševikinė komunistų partija žmogų laikytų žmogumi, leistų įstatymus atsižvelgdama į žmogaus poreikius, o ne kompartijos užmačias. Argi Sovietijoje žmogus nėra fatališka sovietizmo auka? Ir dar kokia! Juk Sovietijos valdovai kiekviename žmoguje čekistų akimis mato tik jų atžvilgiu blogį, todėl milijonai žmonių ten išžudyta, kankinami kalėjimuose ir priverčiamųjų darbų stovyklose. Sovietijoje žmogus kūrėjas mėgstamas, bet tik iki to momento, kol jo kūryba labai vaisinga; kai kūrybinė galia išsiecikvoja, jis užmiršamas. Pagal revoliucinio veikimo teoretikus kapitalizmo padarė, jog pagal tą teoretikų samprotavimą sukurtoji bolševikinio komunizmo tironiškoji sistema jau yra pastovi. Oi, ne. Jau pavergtos tautos bruzda. Žinoma, jos išsilaisvins, tik negalima atspėti kaip greit.

Gal sovietinė sistema sušvelnėtų, gal žmogų laikytų žmogumi, jeigu SSSR CK per savo čekistus atspėtų, ką žmogus galvoja, o ne ką daro — nereiktų darbo žmogui derintis prie išorinių aplinkybių ir patylomis kentėti ir maištauti prieš nepakenčiamą terorą. Sovietų mokslininkai jau moka paleisti į erdvę satelitus, bet dar neišrado tokio aparato, kuris tiksliai išryškintų žmogaus mintis, todėl "tiesai" išgauti dar naudojami kūno technikos inžinieriai — kankintojai.

Kalbėdamas apie literatūrą, V. Kubilius, kaip ir čekistai, panūdo sužinoti žmogaus vidų. Tat jis sako:

— Kas lieka žmoguje, nuėmus išorinės buities kevalą? Kas dedasi už to veiksmų ir kalbų fasado, kuris atgręžtas į dienos šviesą? Kokia drama vyksta žmogaus sąmonėje, niekieno nematoma? Šitokias mįsles stengiasi išpėti XX a. literatūra. Dabar rašytojui, anot Š. Andersono, "svarbiausias dalykas — supaprasti, ką žmonės galvoja, o ne ką jie kalba... (134 psl.).

Kam čia reikėjo remtis Andersonu, kai tas itin rūpi sovietiniam rašytojui, kai jis stengiasi įtikti kompartijai ir gauti nusipelnusio rašytojo vardą.

Kaip skelbia sovietinė spauda,

KAZIMIERAS ZOROMSKIS

Natiūrmortas (tapyba)

beveik viską, kas tik pasaulyje išrasa, išradė rusai, tai gal jie ir tą suras ar išras.

Sovietinės literatūros žanras (rūšis) daugumoje skiriasi nuo vakarų pasaulio literatūra žmogų auklėja būti sąžiningu, mylėti savo artimą, moko švelnumo, įrodinėja, jog tiesa nugali neteisybę ir t. t. Visai ką kitą randame sovietinėje literatūroje. Ji moko neapkęsti vienas kito, mušti, griežtai bausti, paleistuvauti ir kitas nedorybes. Ir to daug ieškoti nereikia. Paimkim tik Vytauto Petkevičiaus romaną "Apie duoną, šautuvą ir meilę" ir rasime čia pasakytą tiesą. Štai:

— Juk Stalinas moko pirma neapkęsti, o tik paskui mušti. (241 psl.).

— "Tu pirmiausia pasistenk nusikaltėlių paleisti ir, jeigu niekaip šito negali padaryti, tada bausk visu revoliucinių įstatymų griežtumu" — prisiminė jis atmintinai išmokus Dzeržinskio žodžius ir atsiduso... (ib. 374 psl.). Tą prisiminė čekistas.

V. Sirijos Giros romane "Štai ir viskas", herojumi atvaizduotas Jonas Rauba. Kaip tik šiame "Vidinis monologas" straipsnyje jis paminėjo ir net V. Kubiliaus duotą citatą. Romano autorius aprašęs Jono Raubos klijedėjimą mirties patale. Jis "Prisimena Sacharos dykumą, Vietnamo džungles, subombarduotas Vokietijos miestus, savo mylimąją Rochelę, ištekėjusią už turtingo žydo", kuri "sušaudyta nacionalistų". (Naudojuosi ne iš pačios knygos, bet V. Kubiliaus citata):

— Jūs užmušė lazdomis, kastuvais, gelžgaliais, o kai jie gulėjo mirtinai sužeisti, juos laistė vandeniu iš hidrantų, ir tuos,

kas atsipeikėdavo, vėl daužė; tai darė mano tautiečiai, lietuviai, jie manė tokie esą, bet tai buvo žvėrys, gimę iš moterų, ir jie nėra lietuviai, nors dabar kalba to... Ir žudė, Rachele, ne tik Lietuvoj, bet ir Alžyre, ir Vietname, visą tai mačiau savo akimis; ir žudė ne tik hitlerinio reicho pasiuntiniai, — kai atsiranda tinkama proga, tai "laisvų", "nepriklausomų" ir "demokratišnių" respublikų kareiviai — darosi ne mažiau žiaurus, patikėk manim, už fašistus... (136 psl.).

Šio tvirtinimo išvadoje, visi pabėgę nuo sovietinių sadistų grėsmės ir atsidūrę už Atlanto, ir, tie, kurie šiandieną kariauja Vietname su sužvėrėjusiais azijatais, yra žiaurus žudikai, tik rusai bolškomai ir jų pakalikai, kaip Petkevičius, Sirijos Gira ir kiti esą "padorūs žmonės". Šių "moralistų" kaip tik norisi paklausti: kas tie buvo, kurie dar prieš žydų šaudymą, vykdė ties Telšiais Rainių miškelyje 73 politinių kalinių egzekuciją? Gutmanas, Galkinas, Roslanas, Heimanas, Vaitkus, Kabaila ir dar kiti, ar jie buvo gimę iš moterų, vilkių ar hienu? Juk jie patekusiems į jų rankas kankiniams lupė odą, daužė lyties organus, atlupinėjo žandikaulius, maišė galvoje smegenis, išdūrė akis, piaustė liežuvius, plėšė ausis, pradūrė pilvus, spygliuota viela žabojo, burnos vidų durtuvais maišė ir t. t.; tai kas tie, žvėrys ar žmonės? Kas tie, kurie 1941. VI. 22, raudonajai armijai bėgant iš Lietuvos, Lankeliškyje suėmė kunigus: J. Dabrilą, V. Balsį ir J. Petriką, nusigabeno į Budavonės mišką ir tokiu būdu, kaip ir Rainių miškely-

(Nukelta į 2 psl.)

ANTANAS VADOPALAS

LIETUVIŠKI ANTROPOLOGINIAI TIPAI

Supažindinimas

Apžvalgos "Lietuviški Antropologiniai Tipai" tikslas yra pažinti, kokie gi iš tikrųjų yra lietuviai. Ar yra "aukšti, ilgagalviai, mėlynakiai, geltonplaukiai?" ar yra "vyrai iš stuomens ir iš liemens, kertą iš peties?" ar yra "iš tolo minioje atpažįstamo apvalaus lietuviško veido?" Tie teigimai apie lietuvišką tipą yra paremti norėjimu, kad taip būtų, bet jie nėra visai klaidingi, tik reikia pridėti, kad tokie tipai sudaro tik dalį arba tam tikrą nuošimtį lietuvių.

Europoje ryškūs trys skirtingi

gi antropologiniai regionai: šiaurėje vyrauja blondinai nordikai, pietuose vyrauja brunetai mediterenai, centro Europoje mišriai tarp nordikų ir mediterenų gyvena kromanjonai, baltai, alpinai ir kt. Pabaltijo antropologiniai tipai yra artimesni šiauriniam regionui.

Lietuviai susiformavo Pabaltijoje. Pabaltijys yra (Enc. Brit. 8-837) sritis pajūriais tarp Baltijos ir moreninių ežerų: Baltoji jūra, Onegos, Ladogos, Ilmens ežerai, Pripeties pelkynai. Pabaltijys yra ir Vyslos bei Oderio baseinai.

Sovietinių rašytojų naujos tendencijos

(Atkelta iš 1-mo psl.)

je, žiauriai nužudė? Kas tie, kurie Katyne išžudė apie 12,000 lenkų? Kas tie, kurie pakeliui ir Červenėje iššaudė kalinių koloną? Kodėl Justas Paleckis, gimęs iš moters, Rainių miškelio žudynes priskiria hitlerininkams ir jų sėbrams buržuaziniams nacionalistams. ("Ir be ginklo kariai", 6 psl.)?

Ne, jie to "nemato", nes "taip nebuvo", todėl jie ir negali to į "intensyvių idėjų ieškojimų ir staigių žanrinių kitimų laikotarpį" įtraukti. Štai kokio žanro kūriniai Lietuvos TSR Rašytojų Sąjungai prie širdies, iš kurių:

mo: iš čekų pradžininko Bohumilo Hrabalo apysakos "Ypatinigi traukiniai" (Pergalė" Nr. 5, 1968 m., 67 psl.). Šiai apysakai siužetas paimtas iš 1945 metų, kai vokiečiai jau nebuvo padėties viešpačiai, kai prie Čekijos priartėjo raudonieji "išvadotojai".

Su šio "sėdevro" turiniu trumpom citatom verta susipažinti.

Stoties praktikantas Milošas, tartum norėdamas įsitikinti ar jis esąs pilnutinis vyras, stengiasi per moterį sužinoti, ir taip prasideda pokalbis:

—... Sustojau perone ir pro langelį žiūrėjau į rūšį: ponia viršininkienė ir jos šešėlis pasilenkė, paėmė iš puodo kukulį lesalo, pražiodino žąsiną ir sugrūdo tą kukulį jam į snapą, paskui laikė... Tada vėl dažė į vandenį kitą kukulį ir vėl grūdo spurdančiam žąsinui.

— Aš tuoj grįšiu, pažiūrėkit čia kol kas, — pasakiau budėtojui, — aš valandėlę išbėgsiu.

Paskui ranka grabaliojau įgaubtas sienas, atsargiai staciau kojas įvijais laiptais ir tyliai pravėriau rūšio duris.

— Nebijokit, ponia viršininkienė, tai aš, Milošas, — sakau.

— Kas atsitiko? — išsigando ji ir stovėjo su kukuliu rankoje, o už jos nugaros žvakė švietė jai pro žilsvas plaukų sruogas, aš mačiau jos iškankintą veidą — tikra Pelenė buvo, o tuo tarpu ponas viršininkas vaidino baroną Lanskį iš Ružės.

— Tai aš, Milošas, — sakau, — ponia viršininkienė, aš atėjau

pas jus patarimo, trumpai tariant, poryt važiuoju pas savo merginą, Mašą, tą konduktorę, pažįstat? O ji iš manęs tikriausiai norės... žinot ko?

— Nežinau, — sumurmėjo viršininkienė ir pasilenkė, ir pamirkė kukulį, ir pražiodė žąsiną snapą.

— Kur nežinosit, — sakau, — neapsimeskit, kad nežinot, aš atėjau pas jus patarimo... trumpai tariant, aš esu vyras, bet kai reikia paskui įrodyti, kad tikrai toks esu, tai tada aš jau nebe vyras.

— O motina švenčiausioji, — pasakė viršininkienė, — kad aš, ponas Milošai, jau išeinu iš metų...

Iki šios vietos citavome "Pergalę", bet 99 ir 100 puslapyje duoti toki šlykštūs vaizdai, kad dienraštyje negalime ir nenorime jų cituoti. Tiek tik galime pasakyti, kad jie yra gyvuliški, ne žmogiški. Trumpai užėjo noras — tenkinis, neatidėliok, jei tik yra partneris. Jeigu nežinau, kaip pradėti, paprašyk kokios senelės ar net motinos, kad pamokytu. Jeigu priešinasi — primušk ir išprievartauk. Sovietinis žmogus neprivalo tokio alkio kęsti. Buržujus, kapitalistas, nacionalistas, fašistas, imperialistas ir kitokio raugo žmones nuo tokių atvirų, be jokio varžymosi, intymių veiksmų išreiškimo stabdo visokie "religiniai prietarai", etika ir dar kitokie rašyti ir nerašyti nuostatai. Sovietinio žmogaus tas nesaisto, nes "tai žmogiški reikalai", kurių niekas negali varžyti.

Tiek to būtų, jeigu toks laisvumas tęstųsi vien Rusijos rėmuose, bet ši blogybė jau persimetusi ir į laisvąjį pasaulį. Visokie hipiai ir kitokie valkatos ir tinginiai mielai tą seksualinį laisvumą propaguoja ir atlieka. Jie visai nekreipia dėmesio į ankstyvą ir besaikį gašlumo tenkinimą, kuris priveda prie išglėbimo, sugniužimo, o kartais iki išprotėjimo.

Būtu labai skaudu, jeigu tokie sovietinių rašytojų naujai tendencijai pasiduotų lietuviškasis jaunimas.

bet arena susiformavimo šiaurinių antropologinių variacijų nusitęsia į vakarus, į Elbės, Reino ir Seines-Yones baseinus, kur vyko tų pat kromanjonų ir nordikų vystymasis.

Plačiai suprantamam Pabaltijyje per dvidešimt tūkstančių metų, įmigruojant iš įvairių kraštų vis naujom antropologinėm grupėm, susiformavo ir lietuviški tipai.

Lietuviai yra baltojo žmogaus europiečio kelios šiaurinės variacijos. Lietuviuose kartojasi daugelis žinomų europinės antropologijos variacijų, tik kartojasi kitokia proporcija nei pas kaimynus, prasikiša kitos antropologinės grupės kitokių kūno savybių.

Apžvalgoje antropologinė variacija suprantama kaip nuolat pasikartojančios paveldėtos kūno savybės, kurių neturi kitos antropologinės grupės. Nevienuoda antropologinių grupių kūno prigimtis, kitų vadinama rasė, yra paveldima. Kūno savybės yra paveldimos arba iš kartos į kartą, kada tėvai yra vienos kūno prigimties, arba paveldimos atavizmo dėsnium, kada vaikai gimsta nepanašūs nė į vieną iš tėvų, bet atsigimsta panašūs į tolimą prosenį. Yra pažiūra, kad iš individo daugelio paveldėtų genų (genas = paveldėjimo nešėjas) tam tikrom sąlygom vienų tų genų įgauna persvarą ir tas nulemia naujagimio bruožus. Tad į antropologinių variacijų visumą žiūrima kaip į nepastovią, besikeičiančių rasinių genų dinamiką. Apžvalgos tipologijos lietuvių santykiai teatina 1800—1930 metų laikotarpiui.

Lietuvių antrop. variacijų dažnumas pasakomas nuošimčiais. Nuošimčiai išvesti iš skaičiaus 2110 individų paimtų tyrimui iš Lietuvos Enciklopedijos tariant, kad ta grupė yra būdinga visai lietuvių tautai.

Tyrimui paimtus 2110 individų teko visus vertinti, nežiūrint kad ir kaip kito bruožai būtų neaiškūs. Variacijoms pavaizduoti paimti tipai nėra standartiniai, pavyzdiniai, yra vidurkio tipai.

Antropologiniams tipams nuspręsti ir variacijoms pasakyti neteko panaudoti antropologinių matavimų. Turėjau pasitenkinti pigesniu, lengvesniu, neilgai trunkančiu metodu spręsti iš foto nuotraukų.

Antropologiniai matavimai yra mokslieki, tikslūs, bet yra brangūs ir ilgai trunką. Nepriklausomybės metu iki 1939 metų Anatominis Institutas Kaune išmatavo 6107 asmenis. (L. E.

15—60, J. Balys). prof. Jrg. Žilinsko ir Art. Jurgučio sukauptas lobis jau trisdešimt metų laukia surandant metodą kaip segreguoti į grupes ir įvertinti tuos matavimus. Mano amžius ir kvalifikacijos vertė paimti nesudėtingą metodą ir pasiskubinti užbaigti sumanytą apžvalgą.

Mano tipologija paremta veido eksterjeriais. Pigmentacijai nevisada teikiama nulemianti svarba. Svarbiau buvo veido bruožai, kelių individų grupinis panašumas. Tai pat rasė buvo skiriamos ir rėsnio kūno masyvos variacijos ir liekno kūno grakščios variacijos.

Sutrumpinimai ir literatūra

Chambers Enc. (tomas ir psl.) — Chambers Encyclopaedia.

Ch. Winick — Charles Winick, 1956, Dictionary of Anthropology.

Enc. Brit. (tomas ir psl.) — Encyklopaedia Britannica, 1957.

G. J. Scott Elliot, prof., 1925, Prehistoric Man and his Story.

Iš Lietuvos Kultūros Istorijos; daugelis straipsnių.

John B. Sparks, 1932, The Histomap of Evolution.

Jonas Puzinas, Prof. Dr., 1949, Ankstyvųjų Lietuvos Gyventojų Kultūros ir Tautybės klausimu. Iš žurnalo Viltis Nr. 1, 1949.

Jurgis Žilinskas, 1937, Lietuvių Protėviai; iš 1962 m. Naujienu.

Karl Saller, 1949, Grundlagen der Anthropologie.

Karl Saller, 1949, Art and Rassenlehre des Menschen.

L. E. (tomas ir psl.) — Lietuvos Enciklopedija 1953-1966 m.

Lincoln Barnett, 1955, The Epic of Man, iš žurnalo Life 1955 ir 1956 m.

Marija Gimbutas, 1956, The Prehistory of Eastern Europe.

Marija Gimbutas, 1963, The Balts.

Metmenys, 1963, M. Gimbutienė, Baltų gyvenamieji plotai pagal upėvardžius.

Metmenys, 1965, J. Puzinas, Dr. M. Gimbutienės knygai apie baltus pasirodžius.

P. Tarasenska, 1956, Tyrulių paslaptys; Užburti lobiai.

Webster — The Mirriam - Webster, 1958, Webster's New International Dictionary.

Saller — žiūr. Karl Saller.

Win., Winch — žiūr. Charles Winch.

Primityvios ir grubios antropologinės variacijos

Seniausias Europos aborigenas yra Neandertalio žmogus. (Nukelta į 3 psl.)

Ilgamečio BALFO pirmininko, prelato J. B. Končiaus knyga
ATSIMINIMAI IŠ BALFO VEIKLOS
404 dideli puslapiai, daug nuotraukų.
Kieti viršeliai \$4.00, minkšti — \$3.00.
Įdomi knyga kiekvienam lietuviui, ypač tremtiniui. Geriausia dovana globėjui, siuntusiam siuntinius į Vokietiją ir kitas tremties vietas. Knygą pasiūsite adresatui, jei pasiūsite čekį arba Money Orderį tokiu adresu:
NAUJIENOS,
1739 So. Halsted Street, Chicago, Illinois 60608

JONAS MAZIUKAS

LIETUVIŲ KOMUNISTŲ ATSIKADIMAS IR JŲ VEIKLA

(Tęsinys)

1918 m. rugpiūčio 29 d. posėdžio
protokolas Nr. 9

Dalyvavo d. d. V. Kapsukas, St. Matulaitis, Pr. Mickevičius, J. Lenkaitis, Petrapilio (Lietuvių bolševikų sekcijos) biuro atstovas d. Dumša ir atvykęs iš Lietuvos d. Butkevičius (P. Eidukevičius).

1. Drg. Butkevičiaus pranešimas... 1916 m. buvo tariamasi apie darbą, bet nieko nepadarėta. Buvo mėginama leisti lietuviškai - lenkiškąjį laikraštį "Echo". Jokių nustatytų principų nebuvo, jokių obalsių. Visi pripažindavo "nepriklausomy-

bę" ... Svarbiausia tai, kad besitariant paaiškėjo patį Vilniaus organizacija, kuri, ypač įnešus daugiau gyvumo atvykusiems draugams iš Rusijos, aiškiai pakrypo didžiūmiečių pusėn ir, galop, rugpiūčio 14 d. pasivadino Lietuvos ir Baltgudijos Komunistų partija...

Smolenske tartasi su d. Rasiku ir kitais. Manoma sutvarkyti darbą Lietuvoje. Reikalinga 15 agitatorių, 20 knygų platinotojų, 2 redaktorių ir t. t. Pinigų reikalinga 33 tūkstančių. Vakarių srities komitetas asiguoja 10 tūkstančių mokymuisi vartoti ginklus ir 10 tūkst. darbui profesinėse sąjungose.

LIETUVIŠKI ANTROPOLOGINIAI TIPAI

(Atkelta iš 2-ro psl.)

Apie 40,000 m. pr. Kr. suledėjimo laikotarpyje Neandertalio žmogus Europoje žuvs.

K. Saller (Art. u. Rassenlehre, 1949, 69 psl.) rašo, kad Neandertalio variacijos, matyti, išlikusios Europos pakraščiuose, ypač Rytuose. Vėliau iš ten neandertalidai įėjė į europinio žmogaus sudėtį.

Neandertalio fosiliniai (iškaseni) eksterjerai (Enc. Brit. 16-179) yra: didelė, bet žema kaukolė, nuožulni kakta, stambios išsikišusios antakių kaulo briaunos.

Seniausios fosilinės žmogaus iškasenos Lietuvoje žinomos iš Kebelių, Klaipėdos aps. Liet. Enc. (11-311) rašoma, kad netoli Veiviržos upės iškasta ilgakaklio žmogaus kaukolės viršutinioji dalis. Kakta nuolaidi, antakiniai kaulai stambūs. "ši kaukolė rasiniu atžvilgiu užima vidurį tarp Homo sapiens (nūdienio žmogaus) ir Neandertalio žmogaus. Rūdinys priskiriamas vidurinio akmens amžiaus pabaigai". M. Gimbutienė (The Prehistory..., 1956, 28 psl.) mano, kad Kebelių žmogus gyvenęs šiaurės elnių medėjų kultūros aplinkoje. J. Puzinas (L. E. 16-230) rašo, kad Kebelių žmogaus laikais (tarp 8.500-7.600 m. pr. Kr.) Lietuvos kaimynystėje - Prūsijoje, apimdama ir šiaurės Vokietiją. Darniją, Pietų švediją buvusi šiaurės elnių medėjų kultūra, vadinama Lyngby kultūra (manoma, samų rasės).

Panašūs į Kebelių radiniai žinomi: Iš Orinjako laikų (apie 25.000-18.000 m. pr. Kr.), Moranijoje (Predmost ir Lautsch) fosiliniai radiniai yra kramanono, bet antakių kaulo briaunos ir kaukolės forma yra Neandertalio. Iš Solutrijos laikų (apie 18.000-17.000 m. pr. Kr.) rastas Podkumok, Kaukaze kaktos kaulas ir Bruex kaukolės dalis yra pereinamojo tipo tarp Palestinos Neandertalio ir modernų žmogų. Iš vėlyvojo poledyninio laikotarpio (apie 10.000-8.000 m. pr. Kr.). Skhodnios paupyje prie Mask-

vos rasta kaukolės dalis yra labai panaši į Kebelių radinį.

Grupodamas paimtą tirti lietuvių masę (2.100 asmenys iš Lietuvių Enciklopedijos) į atskiras antropologines variacijas, išskyrė 28 individus, turinčius grubius primityvius bruožus.

Vieni jų turi žymų skruostikaulio lanką, storą leptorrhine (leptorrhine - ilga siaura nosis) nosį, masyvią smakrą ir masyvią kramę (kramė - kramtomųjų organų visuma: burna, žandikauliai, lūpos, smakras), kuri artėja arba lygi mastui 1:1 (kramės mastu imamas santykis tarp profilio ilgio viršut. lūpos ir apatin. lūpos kartu su smakru. Kramėi mastas svyruoja tarp 1:1 pas Uralo rasę ir kt. iš 1/2:1 pas mediteremus ir kt.) tipo Kregždė K., Maironis J., Paliulionis M. Kiti yra: Beržanskis, Klumbis Jst., Kregždė P., Kriksčiūnas A., Miliauskis J. K., Šimkus S., Zajančauskas. Daugelis jų yra šėmis; turi pelenų spalvos stingrius plaukus.

Kiti turi plačią pleišto formos nosį, plačią kramę, plačias iškupasias lūpas tipo Jurskis A., Jusevičius J., Rėklaitis K. Kiti yra Misius, Rašimas, Vinčia.

Tretieji yra AINU variacijos bruožų: platerrhine (platerrhine - plati stora nosis) įgaubtą nosį ir vidut. aukštumo kaktą tipo Yčas J., Yčas M., Zidanavičius. Kiti yra Kasperavičius, Lašas, Mikšas.

Ketvirtieji yra protoaziatiškų bruožų: apvalaus veido, seklių lomų akys, mažų rutulių akys, bet turi leptorrhine, kartais trumpą, nosį, tipo švambaris, Vaikšnoras, Vaitkevičius Jz. Kiti yra Ūsoris, Viskantas A., Žebris. Jie yra panašūs į Barma-Grande variacijas nordikuose ir baltuose, jų leptorrhine nosies aukšta ketera primena ir Turano rasę.

A. Kriksčiūno stora išpūsta nosis ir tamsi pigmentacija primena dravidų (Indijos senieji autochtonai) rasę.

J. Žebris gali būti ir liguistas akrocefalas.

(Bus daugiau)

V. Kapsukas; Paskutinis taškas ant i pastatytas... Visų pirma siūsiame kuo daugiausia žmonių. Į Vilnių siunčiame d. Jadvygą, į Kauną d. Dumšą, o d. Brazdžionis važiuoja šiandien į Panevėžį.

Kilus klausimui, kiek duoti d. Brazdžioniu pinigų, nutarta duoti 1500 rub.

Drg. Butkevičiaus pažymėta, kad reikalinga turėti savo žmonių Dvinske ir Radviliškyje. Jie reikalingi literatūros gabeniui. Radviliškyje galėtų būti "krautuvininkas", kad nukreiptus nuo savęs akis.

1918 m. rugsėjo 6 d. posėdžio
protokolas Nr. 11

Dalyvavo d. d. R. Rasikas, J. Lenkaitis, Pr. Mickevičius, St. Matulaitis ir d. Butkevičius (P. Eidukevičius).

1. Spėkų mobilizavimas ir paskirstymas. Drg. Rasikas; Reikalinga mobilizuoti visas pajėgas ir tinkamai suvartoti. Yra draugų, kurie mano, kad visos spėkos reikalingos Rusijoje, ir abejoja dėlei reikalingumo siųsti žmones Lietuvon. Tinkamiau ir naudingiau galima su-

naudoti spėkas Lietuvoje. Reikalinga siųsti ne tik lietuvių, bet ir žydų, lenkų, kurie dirba čionai Tarybų įstaigose. Reikalinga organizuoti - Lietuvos su ginklais rengiasi kovoti...

Drg. Butkevičius: Mūsų partijos uždaviniai Lietuvoje šie: 1) organizavimas esančiųjų Lietuvoje komunistų, 2) perdirbti liaudininkus ir socialdemokratų į komunistus, 3- tverti kuopas naujose vietose. Be to, visi siunčiamieji privalo būti siunčiami per Centrą Vilniuje, kuris tinkamai ir naudingai sunaudos žmones...

Kad mobilizavus visas spėkas, išaiškinti, kiek yra komunistų iš Lietuvos, sudaryti anketos biurą, įtraukus kitataučius iš Lietuvos, pav. Diakonovą, Radziševskį ir kitus, specialiai grupuoti žmones vietoje - Maskvoje ir Smolenske, organizuoti tuo tikslu ir pulką...

3. Karinių spėkų rengimas. Draugų pažymėta, kad reikalinga rūpintis išmokyti komunistus vartoti ginklą ir Lietuvoje. Organizuojamasis Vilnius (Nukelta į 4-tą psl.)

COSMOS PARCELS EXPRESS

CORP.

Licensed by VNESHPOSYLTORG

Gera pažįstama firma, kuri per daugelį metų skubiai ir tiksliai aptarnauja savo skaitlingą klientūrą, siunčiant

DOVANAS - SIUNTINIUS Į LIETUVĄ, LATVIJĄ, ESTIJĄ,
UKRAINĄ IR T. T.

GAVĖJAS NIEKO NEMOKA.

TUKSTANČIAI KLIENTŲ PATENKINTI.

VISI SIUNTINIAI APDRAUSTI.

GARANTUOTAS, SKUBUS IR TIKSLUS
PRISTATYMAS.

Visuose mūsų skyriuose rasite didelį kiekį įvairių aukštų kokybės prekių prieinamomis kainomis.

Cosmos Parcels Express Corporation

Affiliated with PODAROGIFTS, INC.

priima užsakymus visokioms Sovietų gamybos prekėms, jų tarpe - šaldytuvams, motociklams, televizijų aparatams, radijo transistoriams, magnetofonams (tape records). Gift-certificatus galima užsakyti giminėms, gyvenantiems Lietuvoje ir Sovietų Sąjungoje per mūsų firmą.

Informacijų ir nemokamų katalogų prašykite mūsų vyriausioje įstaigoje ir visuose mūsų skyriuose.

Cosmos Parcels Express Corporation

45 West 45th Street New York, N. Y. 10036

Tel.: 212 - 245-7905

S K Y R I A I :

- NEW YORK, N. Y. 10003, 39 Second Avenue Tel.: AL 4-5456
- BROOKLYN, N. Y. 11207, 2947 Fulton St. 647-6576
- BROOKLYN, N. Y. 11211, 370 Union Avenue EV 4-4952
- BOSTON, Mass. 02118, 271 Shawmut Avenue LI 2-1767
- BOSTON, Mass. 02127, 331 West Broadway 268-0068
- BUFFALO, N. Y. 14206, 332 Fillmore Avenue TL 6-2674
- CHICAGO, Illinois 60622, 2222 West Chicago Ave. BR 8-6966
- CHICAGO, Illinois 60608, 3333 S. Halsted Street WA 5-2737
- CLEVELAND, Ohio 44134, 5879 State Road 884-1738
- IRVINGTON, N. J. 07111, 762 Springfield Avenue ES 2-4685
- IRVINGTON, N. J. 07111, 1082 Springfield Ave. Tel.: 374-6446
- GRAND RAPIDS Mich. 49504, 636-38 Bridge St. N. W. GL 8-2256
- HAMTRAMCK, Mich. 48212, 11333 Jos. Campau Avenue 365-5255
- HARTFORD, Conn. 06114, 200 Franklin Avenue 246-9738
- LAKEWOOD, N. J. 08701, 288 Main Street FO 3-8569
- LOS ANGELES, Calif. 90022, 960 S. Atlantic Blvd. AN 1-2994
- NEW HAVEN, Conn. 06519, 509 Congress Avenue LO 2-1446
- NEWARK, N. J. 07106, 698 Sanford Ave. Tel.: 373-8783
- PASSAIC, N. J. 176 Market Street GR 2-6387
- PATERSON 1, N. J., 99 Main Street 274-6400
- PHILADELPHIA, Pa. 19122, 1214 N. 5th Street PO 3-4818
- PITTSBURGH, Pa. 15203, 1307 E. Carson Street HU 1-2750
- SAN FRANCISCO, Calif. 94115, 2076 Sutter Street FI 6-1571
- WATERBURY, Mass., 905 Bank Street PL 6-6766
- WORCESTER, Mass. 01610, 169 Millbury Street SW 8-2868
- YOUNGSTOWN, Ohio 44503, 309 W. Federal Street RI 3-0440

Kansas valstijoje šiais metais labai gerai auga kviečiai. Tikimasi gauti 298 bušelius derliaus. Šis kiekis būtų mažesnis tik už rekordinį 1952 metų derlių, kada kviečių Kansas buvo užauginta 308 bušeliai.

LIETUVIŲ KOMUNISTŲ ATSIKIRADIMAS...

(Atkelta iš 3-čio psl.)

niaus pulkas turėtų būti kaip ir "rezerviniu", kad, ištikus reikalui, jį galima būtų išplėsti. Be to, reikalingas ir štabas, kuris rūpintųsi Lietuva.

Nutarata: pavesti d. Rasikui pasitarti su d. d. Šaitanovu, Puzinu (nekomunistas), Miliausku ir Bieliausku, kad pavedus jiems rūpintis Vilniaus pulku.

1918 m. spalio 16 d. posėdžio protokolas Nr. 19

Dalyvavo d. d. V. Kapsukas, R. Rasikas, J. Lenkaitis, kandidatas St. Mickevičius ir partijos nariai: Z. Aleksa, J. Opanskis, J. Stašelis, M. Šaitanovas, V. Griškelis, B. Matusevičius.

Pirmininkavo d. Z. Aleksa.

I. Spautuvės klausimas... Nutarata: (Lietuvos / r/eikalų / k/omisariato) spautuvę perkelti iš Voronežo į Smolenską ir d. Aleksą pakeisti d. Bulku mi.

1918 m. spalio 17 d. išplėstinio posėdžio protokolas Nr. 20

Dalyvauja V. Kapsukas, Pr. Mickevičius, R. Rasikas, K. Gedrys, J. Kovalskis, P. Fedaravičius, Z. Aleksa, J. Lenkaitis, J. Opanskis, G. Liulkevičius, V. Griškelis, M. Šaitanovas.

Pirmininkauja Pr. Mickevičius, sekretorius P. Bliūdžius.

Pranešimą informacijos tikslais apie pasikalbėjimą daro Z. Aleksa.

Po pranešimo daromos pastabos, iš kurių reikia pažymėti pastabą drg. Rasiko apie Lenino pažiūras į darbą okupuotose kraštuose. Rasikas supažindina su taja pažiūra susirinkusius. Lenino nuomone, revoliucijos darbas okupuotose kraštuose yra tiek svarbus, kad jo vyrimui ir tinkamam pastatymui galima paimti žmones dargi užimančius atsakomas vietas įvairiose įstaigose. Tokios atsitikimuose neturi niekas trukdyti...

Pranešimą apie komisariato

veikimą daro V. Kapsukas. Komisariato veikimo apyrbis čia, Rusijoje, vis mažėja. Taip tremtinių skyrius likviduojamas. Kult/ūros/ ir švietimo skyriaus veikimas perkeliamas Lietuvon. Ilgainiui čia paliks tik literatūros leidimo poskyris.

...Svarbu yra paimti savo žinybon bankus, kapitalus, įstaiigas, evakuotas iš Lietuvos, kad, išplėtus revoliucijai Lietuvoj ir ten persikėlus komisariatui, galima būtų tvarkingiau varyti tvėrimo darbą visose naujai statomos tvarkos Lietuvoje srityse...

Prie šito Aleksa prideda istoriją su žydų skyriumi Voroneže. Skyrius sudarytas dirbtinai. Darbo jokio nėra. Tokių skyrių tikslas sustatyti štatą ir imti algas...

1918 m. spalio 22 d. išplėstinio posėdžio protokolas Nr. 21

Posėdyje dalyvauja CB nariai: V. Kapsukas, R. Rasikas, Pr. Mickevičius ir J. Lenkaitis; atvykęs iš Lietuvos: Butkevičius (P. Eidukevičius), Jankovskis (K. Kernovičius) ir Jasiūnas; iš Voronežo: Z. Aleksa, V. Griškelis, ir B. Matusevičius; iš Sebežo J. Opanskis; iš Maskvos S. Mickevičius.

Pranešimas apie darbą Lietuvoje. Žodį pranešimui apie darbą Lietuvoje padaryti suteikia-

mas drg. Butkevičiui (P. Eidukevičiui).

Prieš pusantro mėnesio, kalba drg. Butkevičius, Lietuvoje tebuvo komunistų organizacijos užuomazga. Per tą pusantro mėnesio laiką daug padaryta, svarbiausia organizaciniu klausimu, iš šių metų rugsėjo 30 dieną pavyko sušaukti suvažiavimą ir tuo būdu suvienyti visas vietas esančias grupes... Suvažiavime buvo daug delegatų, kurie nevisai apsisprendę. Sąmoningesni buvo delegatai, atstovavę šiaulių, Panevėžio, Žemaitijos ir Kalvarijos rajonams. Vienas delegatas pasivadino anarchistu, bet visur kur sutiko su mūsų pažiūromis. Jam nustatyta ypatinga priežiūra. Buvo delegatas, atsiųstas buvusių LSDP narių ir jaunimo grupės, kuris vėliau pasirodė esąs pasiturintis valstietis, todėl jį pasiuntusioms grupėms ir jam taip pat nustatyta priežiūra.

Suvažiavime atsirado eilė draugų, norinčių savo jėgas skirti partiniam darbui (apie 50 žmonių). Savarankiškų vadovų tarp jų nedaug...

Purėno iniciatyva buvo sukvietas pasitarimas kultūros - švietimo darbo klausimais, kuriame dalyvavo Purėnas, Biržiška, Vileišis ir aš. Šiame pasitarime buvo pareikšta, kad pinigų kultūros - švietimo darbui mes gauname nuo darbininkų organizacijų iš Rusijos ir kad šį darbą mes dirbsime savarankiškai.

Drg. Kapsukas, papildydamas

pranešimą, sako, kad Purėnas buvo pasiųstas į Lietuvą ištirti leidybinio darbo būklės, bet jis tuo anaipol neužsiima.

Drg. Butkevičius, papildydamas savo pranešimą, pažymi, kad Purėnas kėlęs klausimą principingai, jis sakęs, jog pinigai iš Rusijos bus gaunami nuo tam tikros draugijos ir todėl čia jie turi priklausyti draugijai.

Gavęs daug klausimų, drg. Butkevičius atsako į juos (...).

Jankovskis: Birželio mėnesį, kai atvyko iš Rusijos atsiųstas draugas, mes, darbininkai, pradėjome kurti komunistinę organizaciją... Dirbti buvo nelengva dar ir dėl to, kad mes negaudavome iš Rusijos literatūros, tuo tarpu kai buržuazija jau leido daug savo laikraščių tūkstančiais egzempliorių, nuodijantių savo nuodais darbininkų mases...

Visi čia išvardinti daviniai rodo, kad lietuvių komunistų - bolševikų veikla 1918 metais koncentravosi daugumoje Rusijoje, kaip RKP(b) sekcijų sekcija ir jų buvo maža grupelė. Reikėjo siųsti žmones į Lietuvą komunistines kuopeles organizuoti, bet tam tikslui stigo žmonių. Šiam reikalui reikėjo net Lenino nuomonės. Lenino nuomone, galima paimti žmones "dargi užimančius atsakomingas vietas įvairiose įstaigose. Tokiuose atsitikimuose neturi niekas trukdyti". P. Eidukevičius, pasivadinęs Butkevičiumi, numatė Lietuvoje ne tik organizuoti komunistus, bet dar perdirbti liaudinius ir socialdemokratų į komunistus, tverti kuopas. "Purėnas kėlęs klausimą principingai, jis sakęs, jog pinigai iš Rusijos bus gaunami nuo tam tikros draugijos ir todėl čia jie turi priklausyti draugijai" kultūros - švietimo reikalams, o ne RKP(b) propagandai ir agitacijai. Eidukevičius į šį klausimą atsakęs, bet kaip — protokolą citata duodant atspausdinta daugtaškiu, vadinasi, ir dabar dar negalima net komunistams to atsakymo viešai atskleisti.

Žurnale "Komunistas" pasakyta, kad Vilniaus darbininkų atstovų 1918. XII. 15 Lietuvoje buvo paskelbta tarybinė valdžia, kurios vardu Daugpilyje 1918. XII. 16 manifestą pasirašė: pirmininkas V. Mickevičius-Kapsukas, vyriausybės nariai: Z. Aleksa - Angarietis, Aizik Vainštein, Semen Dimanštein, Konstantin Kernovič, Svtelis - Proletaras, Kazimir Cichockij ir

ACROSS AFRICA SAFARIS LTD

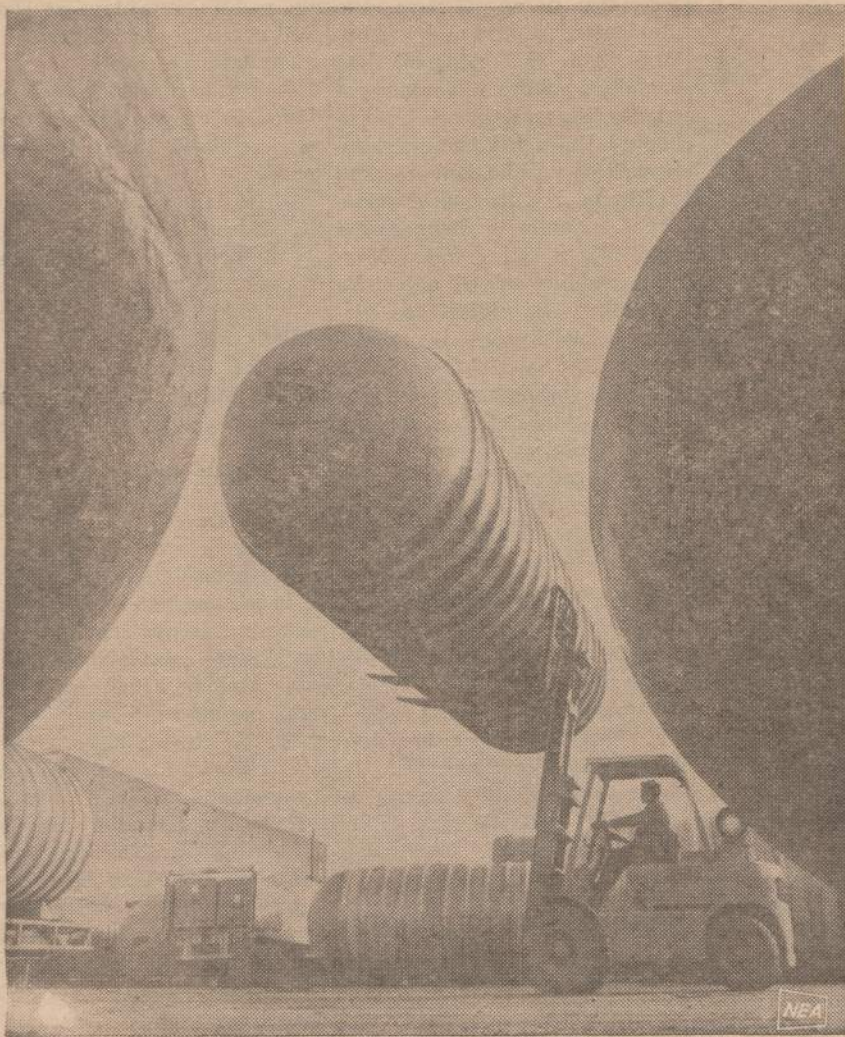
KVIEČIA

ATVAŽIUOTI Į RYTŲ AFRIKĄ IR PRIZADA PARENGTI JUMS IDOMIAUSIAS IR NIEKUOMET NEUŽMIRŠTAMAS ATOSTOGAS.

Platesnėms informacijoms rašykite — kad ir lietuviškai.

T. GUGIS

ACROSS AFRICA SAFARIS Ltd. P. O. Box 9420, NAIROBI, KENYA

Amerikos žibalo bendrovės pagamino naujus tankus naftos produktams laikyti. Tankai pagaminti iš stiklo pluošto ir plastinės masės, todėl jie nerūdija ir juos galima laikyti užkastus žemėje.

KAZIMIERAS BALTRUKONIS

SKAUDI PAMOKA

(Tėsinys)

Tuo tarpu Ursulė, išklausiusi Mišių ir priėmusi Komuniją, pamazū ejo į Ruseckų ūkį. Alkana, nusilpusi ir susirūpinusi. Dievo rūstybė jau negrėsė. Dėl to ji nesijaudino. Kunigėlis vėl atidarė vartus į kelią, kuris veda dangaus karalystėn. Deja, jos ateitį čia žemėje gaubė tirsti, nepermatomi rūkai.

Petras, sunkiai judindamas apdaužytus šonus, anksti apsiplovė kraujuotą panosę, pasišėrė ir sutvarkė gyvulius. „Bet kas toliau daryti?“ — galvojo jis. — „Kaip akis parodyti žmonai? Kaip susitaikyti su ja? Jokių kito kelio nėra, kaip tik atsiprašyti“. Jis ją mylėjo. Daugiau, negu ligi šiol manė. Kaip

žmogus tik tamsią naktį pamato žvaigždes, taip Ruseckas tragišką valandą pajuto žmonos vertybę. Jo plaukai šiaušėsi, kai pagalvojo, kas atsitiktų, jei jos netektų. Ji buvo siela, dvasinis variklis, apie kurį sukosi ūkio gyvenimo ratai, kaip sviestu patepti. Jis gėdinosi dėl savo silpnybės. Juo labiau, kad ji jo niekad neatstūmė, kai jis išalkęs ją išvargusią „banitydavo“. Jautėsi kaltas, bejėgis, mažas. Norėjo pulti po Magdutės kojomis, bučiuoti jos rankas, maldauti atleidimo. Dvasiškai suglebęš, nedrąsiai įžengė gryčion. Vairai dar miegojo. Gulėjo ir Magdutė. Užsimerkus. Jis atsargiai apžvelgė, ar nematyt kur kokios lazdos. Nepastebėjo. Tik Mag-

dutės išvargęs veidas, šviesos spindulių apšviestas, jam buvo lyg veidrodis, kuriame atsispindėjo jo bjaurus nusikaltimas. Jis puolė prie jos lovos. Magdutė pravėrė akis. Pasipiktini-

Aleksander Jakševič. Taigi, Vilniuje paskelbta Lietuvos tarybų valdžia, o vyriausybė manifestą pasirašo Daugpilyje!

Bendrai imant, visi lietuviai komunistai niekad nesudarė Lietuvos komunistų partijos, kaip savistovios organizacijos, bet nuo pat susibūrimo dienos jie priklausė RKP(b), kuri dabar vadinasi SSKP. Be SSKP CK nurodymų nė vienas jos narys negalėjo ir negali jokio veiksmo atlikti. Už nukrypimą nuo SSKP politinės linijos baudžiami net iki mirties bausmės imtinai. Kiekvienas sovietinis komunistas už nusikaltimus partijai gali būti iš partijos išmestas, bet pats pasitraukti negali. Yra žinomi faktai, kad mėginusieji pasitraukti iš partijos buvo žiauriai tardomi, atsidūrę perauklė-

jimo darbo stovyklose mirė, kiti dar ir šiandien ten kankinami.

Bolševikinė komunistų partija, užsimojusi ne tik Rusiją valdyti, bet ir visą pasaulį. Tam tikslui 1919. III. 2 Maskvoje įvyko kairiųjų socialistų atstovų suvažiavimas, kuriame dalyvavo 35 atstovai ir jie įsteigė Kominterną. Kai 1920 metais vasarą Rusijoje buvo sušauktas Kominterno suvažiavimas, į jį buvo prisiviliota net 41 krašto komunistiniai atstovai.

Baigiant reikia pripažinti, jog mes prieš tariamą Lietuvos komunistų partiją nieko daug pasakyti neturėtume, jeigu ji būtų savistovi, nepriklausoma. Ji tada kitokia būtų, o kai ji yra rusiškojo Džengiskano padaras, negalime jos toleruoti.

mo žvilgsniu dirstelėjo į jį ir pasitraukė.

— Mamute, dovanok... Pirmas ir paskutinis kartas! — graudžiu balsu grojo Ruseckas. Paėmęs ranką, pakštelėjo. Magdutė ištraukė ją.

— Tu turėtum tvarke gyventi, gyvuly! — piktai reagavo ji. — Apeitum visą kaimenę. Gaila, kad tave Dievas sutvėrė žmogumi.

— Magdute, dovanok. Daugiau to niekad nebus. Visiems pasitaiko suklupti.

— O ką tu turi ant pečių? Koppūstą? Aš tau negera? Per mažai, tu, smake. — pravirko Ruseckienė. — O, Dieve. Ko aš sulaukiau, vaikus beaugindama? Už ką mane baudi? Keturiasdešimt metų sulaukė ir durnavoti ėmė.

— Mamute, prisiekiu! Kaip gyvas, daugiau to nedarysiu.

— Prisieki tu, judošiau! O kur tavo priesaika, duota kunigui prie altoriaus?!

— Nenorėjau tave varginti, mamute. Suklydau. Aš tik tave myliu.

Jis norėjo ją bučiuoti. Magdutė atstūmė jį ir išlipo iš lovos. Besirengdama prisiminė kraujo lašus. Pyktis užsiliepsnojo dar daugiau.

— Turėtum bučiuot kojas nekaltai mergaitei, kad išvedei iš kelio. Kas atsitiktų, judošiau, tu, jei mergaitei bėdos padarei? Kur ji vargšė galvą priglaustų? Tiek metų išgyvenau ir nežinojau, kad mano vyro galva tuščia, kaip puodynė. Širdies neturi tu, begėdi, kabintis prie ne-

(Nukelta į 6 psl.)

Gyvai perkamas

Povilo Laurinavičiaus romanas

BE DRUSKOS

Kieti viršeliai — \$4.00, minkšti — \$3.50. 404 puslapiai.

Laurinavičiaus kūrinys sukėlė didelio susidomėjimo. Knygoj kelia aštrias gyvo gyvenimo problemas. Puikūs Lietuvos vaizdai, gyvi pasikalbėjimai, skaudžios tikrovės problemos.

Romaną galima įsigyti arba užsisakyti NAUJIENOSE.

Prašome siųsti čekį arba Money Orderį tokiu adresu: NAUJIENOS, 1739 So. Halsted St., Chicago, Illinois 60608.

GAIDOS MUZIKAMS IR DAINININKAMS

„NAUJIENOSE“ GALIMA GAUTI ŠIAS LIETUVIŠKŲ DAINŲ GAIDAS PIANUI:

1. Rinkinys lietuviškų liaudies dainelių ir šokių, 16 psl. Rinkinyje yra šios dainos ir gaidos:

1. Tegu giria šlamščia,
ūžia, tra-ta-ta	8. Aguonėlės
2. Suktinis I	9. Vakar vakarėlį
3. Suktinis II	10. Augin tėvas
4. Kokietka	11. Melišės valsas
5. Padispanas	12. Siuntė mane motinėlė
6. Vengerka	13. Čigonai
7. Klumpakojis	14. Pelėda
	15. Noriu miego

Šis gaidų rinkinys kainuoja tik \$1.00.

2. Stasio Šimkaus DAINOS, piano vienam balsui, 8 psl.

1. Plaukia sau laivelis	3. Kur bakūžė samanota
2. Pamylijau vakar	4. Ant marių krantelio

Šis rinkinys kainuoja \$1.00.

Šiuos gaidų ir dainų rinkinius galima gauti NAUJIENOSE. Jei atsiųsite čekį arba Money Orderį už gaidas ir pridėsite 25 centus persiuntimo išlaidoms, tai pasiūsiame jas paštu. Čekius prašome išrašyti NAUJIENOMS ir pasiųsti tokiu adresu:

NAUJIENOS

1739 So. HALSTED ST., CHICAGO 8, ILLINOIS

SKAUDI PAMOKA

(Atkelta iš 5-to psl.)

kaltos mergaitės. Nesigėdi nė prieš Dievą, nė prieš žmones.

Ruseckienė visas širdies dūdas paleido. Rauduoja, kaip vyrą palaidojus.

— Aš pasitaisyčiau, mamute, — tikino Petras ir vėl artinosi prie jos.

— Netikiu tavo žodžiais, — atstūmus piktai atrėžė ji. — Meilagi! Apgavikas! Šiandien rekollekcijų paskutinė diena. Ne prie manęs kabinėkis, prieš Dievą klaupkis. Priesaiką sulaužei, nėvidone! Į bažnyčią eik! Gal kunigas padės dūšią ištraukti iš vėlnio nagų.

— Nueisiu, mamute, pažadu. Sekmadienį. Dabar darbai laukia.

— Ne sekmadienį, ištvirkėli! Šiandien! Tuoj pat! Nenoriu matyt gryčioje. Apsidirbsime ir be tavęs.

— Petru! Nieko kito neliko, kaip tik vykdyti žmonos įsakymą. Griežtą, be kompromisų.

— Einu, Magdute. Su Dievu susitaukysiu. Jis man dovanos. Tik tu nepyk, — besirengdamas išėiti, čiulbėjo Petras.

— Lauk, galvijau! — užkomandavo Ruseckienė.

Tris kilometrus nešė išguitasis sunkią nusikaltimo našta į Dievo namus. Ten jau žmonių knibždėjo. Petras kiek atitoko. Ne tik jis vienas kėnėčias. "Ko jie čia visi susirinko? Nė vienas neatėjo su gryna sąžine", — galvojo jis. — "Kunigas — ne taip baisu. Išrišimą gal gausiu. Bet kaip bus su žmona? Kaip išdildyti skausmą iš jos širdies? Ji ilgai atsimins mano šunybę. Gal Dievas padės susitaisyti? O, Dieve, padėk man išbristi iš šios klampynės".

Taip besirūpindamas ir viltingai nenustodamas, jis atsistojo prie kunigo klausyklos. Lyg tyčia, prie to paties, kuriam Uršulė viską pasisakė.

— Jau du metai, kaip nebuvau Velykinės, — pradėjo Ruseckas iš lėto.

— Kodėl taip apsilėidai? — grubiai užklausė nuodėmklausis.

— Neprisirengiau. Ir prieš Dievą, rodos, nenusikaltau, — kalbėjo jis svarstydamas, kaip prieiti prie svarbiausio reikalo. Dėl išpažinties Petras turėjo savo nuomonę, visą eilę rezervų, bet meluoti nebuvė pasirengęs.

— Menkas pasiteisinimas, — barė kunigas nusidėjėli. — Nežinai dienos nė valandos, kada prieš Dievo teismą atsidursi. Niekada neapleisk Velykinės. Tai nusikaltimas prieš Dievą. Neklausai bažnyčios įsakymų. Gal Dievas nubausti. Kuo daugiau užrūstinai Dievą?

— Arklius supykęs mušiau, — Negerai. Ir gyvūliškai Dievo sutverti. Reikia valdytis. Daugiau?

— Keikiau supykęs.

— Negražu blevyzgoti. Dievą ir tuo užrūstinai. Sakyk ką svarbiau.

Petro pakaušis ėmė rasoti. Per akis varvėjo prakaitas. Širdis smarkiau pumpavo.

— Labai užrūstinai žmoną, — iškvosė Petras.

— Neik į Dievo namus aplinkiniais keliais. Sakyk, ką padarei?

Nusikaltėli prirėmė prie tvoros. Nebuvo kaip uodegą vingiuoti.

— Neištėsėjau priesaikos, — išstėnėjo pagalvau.

— Svetimoteriavai?! — atsiskūkęs piktai užklausė kunigas.

— Taip, tėveli, — patvirtino klausiamasis.

— Žmogeli! Tu jau vėlnio spastuose. Sakyk, kada tai buvo?

— Prieš keletą dienų. — Kiek kartų nusidėjai? — interesavosi kunigėlis.

— Tris kartus, — įsidrąsinęs aiškino Ruseckas.

— Kas įvedė į pagundą: mergina ar moteriškė?

— Mergina.

— Ar tu ją sugunde, ar ji tave iš kelio išvedė?

— Nežinau, tėveli. Patiko ji man. Graži...

— Daug yra gražių merginų, — nutraukė kunigas. — Bet katras pradėjo kabinėtis?

— Aš, kunigėli.

Kunigas atsiduso. Jis prisiminė nusižengusią merginą. Buvo tikras, kad Petras jos nuodėmės kaltininkas. Ilgai nesvarstęs, jam tarė:

— Papildei mirtiną nuodėmę. Apsimurzinai prieš Dievą ir žmoną. Ar žino apie tai žmona?

— Žino.

— Pagavo begriešijant? — domėjosi kunigas.

— Pagavo. Beveik kaip griešijant, — susigėdęs aiškino Petras.

— Atsiprašai jos?

— Atsiprašiau.

— Dovanojo ji tau?

— Atrodo. Liepė Dievo atsiprašyti.

Kunigą taip pat išpylė prakaitas. Buvo tvanku. Jis atjautė Rusecką. Tik jo nepateisino, kad jis turėjo žmoną. Aistros audrai užėjus, jis turėjo užuovėją. Todėl jam toliau kalbėjo:

— Dažnai vyrams sunku susivaldyti. Bet tu turi žmoną. Tavo nusikaltimas dvigubas. Gali sulaukti žiauraus dangaus keršto. Valdytis reikia. Paleistuvystė — mirtina nuodėmė. Aš melsiu Dievą, prašydamas pasigailėjimo. Ar galiesi nusidėjęs?

— Gailiuos, — automatiškai atsakė Petras.

— Pasižadi daugiau nenusidėti?

— Stengsiuos, tėveli.

— Neužtenka stengtis. Aš klausiu, ar pasižadi?

— Pasižadu, — prispaustas pažadėjo klausiamasis.

— Išklausysi dvejus Mišias šiandien. Melskis į Dievo Motiną. Sukalbėk rožančių į šv. Dvasią. Sekmadienio rytą apeik keliais stacijas. Per visą mėnesį kalbėk rožančių. Išrišimą duodu. Eik prie Komunijos. Dabar klaupkis, muškis į krūtinę ir tris kartus kalbėk: Viešpatie, pasi-

gailėk manęs, nusidėjėli.

Nelabai jis apgailestavo savo nuodėmes. Atliko šaltai, kas buvo įsakta. Tik gailėjosi, kad negudriai pakliuvo į žmonos paspėstas kilpas. Kaip pelė ant pakęptų lašinių. Iš kitos pusės, kutešo širdį pasididžiavimas, kad jo žmona vis dėlto gudrus sutvėrimas. Namie tą dieną mažai tekašiojo nosį į gryčią. Magdūtė, padėjus valgyti ant stalo, pasišalino. Pavalgė vienas, niekeno nešnekinamas ir neguodžiamas.

— Tai iškūšai mane į žmonos kilpas, — tarė Petras, kieme susitikęs Uršulę.

— Gaspador, jūs klystat. Aš nieko nežinojau ir nežinau. Manęs šeiminkė neleido į svirną miegoti, — teisinosi ji.

Petras kaž ką numykė ir pasišalino. Jis nebuvo tikras, kad ta apgaulė būtų buvusi surežisuota mergaitės. Šiaip ar taip, jis jautėsi labai moterų apgautas. Nuginkluotas, kaip prieš fronte pagautas kareivis. Be balso gintis, teisintis, ar protestuoti. Sekmadienio rytą jis keliais ėjo "Stacijas". Iškaitusiais veidais ir paraudusiomis ausimis. Meldėsi. Tik ta jo malda nespinduliavo į dangų. Vykde tik pažadėtą pareigą monotoniškai, be dvasinio įkvėpimo. Dėmesys daugiau koncentravosi į skaudamus kelius ir apdaužytas kojas. Ausys rauda iš gėdos prieš žmones.

Tos pačios moterėlės, kurios stebėjosi Uršulės galima "privirta koše", dabar atkreipė ašturias akis į Rusecką.

— Matai, kur bus šuo pakastas, — tarė viena, kumštelėjus antrą. — Tą pačią bausmę užsitraukė ir Mikpetrio dukters gaspadorius. Abu keliais šliaužoja bažnytėlės grindis.

— Taigi, taigi. Matau, — tūravojo antroji. — Ką šiais laikais mergos neišveda iš kelio. Joms ne Dievas rūpi, bet tik gražesnis, geresnis vyras.

— Ale jo žmonos nė nematyti, — bumbėjo pirmoji.

— Pažįstu ją. Gera moteriš-

kė, dievobaiminga. Kas su vėlniu nedraugauja, tam nė šliaužioti nereikia. Matyt geras balvonas tas Ruseckas.

— Tik tu žiūrėk, kokios raudonos jo ausys. Matyt Dievas varo vėlnią iš kūno. Per ausis lenda.

— Na taip, — pritarė kaimynė, susirietusi lomkose. — Vyras nešpetnas. Tokius žėtonas ir pasirenka savo medžioklei.

— Kunigėlis moka nubausti paslydusius.

— Aš dažnai pagalvoju, — tauškė antroji, — kad jis daug žmonių išgelbėjo per savo amželį.

— Tikrai, tikrai. Dievas nepagalės jam dangaus kampelio.

Patarlė sako, kad lašas po lašo ir akmenį pratašo. Taip atsitiko ir Ruseckų šeimoje. Petras suprato savo, aistros padiktuotą, klaidą. Stengėsi būti Magdutei paslaugus, visur jai padėdavo, ją atjausdavo. Prilipo prie jos ir širdimi, ir poelgiais. Vyras naujai užgimė. Pavasaris nušvito jų šeimoje. Magdūtė juo pasitikėjo. Nė vienas priekaišto žodis neišsprūdo jai iš lūpų. Gyvenimo vandenėlis tekėjo srauniai ir tykiai. Paaugę vaikai pajvairindavo dienos rūpesčius, pavaduodavo pavargusius tėvus.

Uršulei po pusmečio nušvito irgi dangus. Ruseckų ūkyje pasirodė kaimo siuvėjas Juozas, jaunas žvalus vyras. Atvyko apredyti šeimą. Sutvaksėjo Uršulės širdis. Atgarsys atsirado Juozo jausmuos. Daug žinąs, bet niekam nieko nesakąs, svirnas ėmė romantiškai vėl alsuoti. Daug patyrusi lova nuolat priglausdavo tuos, kurie degė aistra ir karšta meile. Ji paklupdė juos prie altoriaus.

Ruseckienė susirado kitą merginą. Petras miegodavo gryčioje.

SKAITYK PATS IR PARAGINK

KITUS SKAITYTI

NAUJIENAS

SLA SUSIVIENIJIMAS LIETUVIŲ AMERIKOJE

SLA — jau 80 metų tarnauja lietuvių visuomenei ir išmokėjo daugiau kaip SEPTYNIUS MILLJONUS dolerių savo apdraustiesiems nariams.

SLA — didžiausia lietuvių fraternalinė organizacija — duoda gyvybės apdraudą ir ligoje pašalpą, kuri yra pigi, nes SUSIVIENIJIMAS neieško pelno, o teikia patarnavimus savitarpinės pagalbos pagrindu.

SLA — jau turi daugiau, kaip tris su puse milijono dolerių kapitalą, tad jo apdrauda tikra ir saugi. Kiekvienas lietuvis čia gali gauti įvairių klasių reikalingiausias apdraudas nuo \$100.00 iki \$10,000.00.

SLA — jaunimui duoda gerą Taupomąją Apdraudą - Endowment Insurance, kad jaunuolis gautų pinigų aukštojo mokslo studijoms ir gyvenimo pradžiai.

SLA — duoda VAIKAMS ir jaunuoliams labai pigią TERM apdraudą: už \$1,000.00 apdraudus tik \$3.00 mokesčio metams.

SLA — AKCIDENTALĖ APDRAUDA naudinga visokio amžiaus asmenims, rekomenduojama lietuviškų KLUBŲ ir draugijų nariams. Už \$1,000.00 akcidentalės apdraudus mokesčiai \$2.00 į metus.

SLA — kuopos yra daugumoje lietuvių kolonijų. Kreipkitės į kuopų veikėjus ir jie plačiau paaiškins apie SUSIVIENIJIMO darbus.

Gausit spausdintas informacijas, jeigu parašysit:

LITHUANIAN ALLIANCE OF AMERICA

307 WEST 30 STREET, NEW YORK, N. Y. 10001

AUKSINĖS SAGOS

(Tęsinys)

O Jonas dabar sėdėdavo po trobelninkės Agnės mažais langeliais ir, laukdamas daktaro Burhet, susimąstęs žiūrėdavo į tolius. Jis jau galėjo išeiti iš savo mažutės kambaros, bet ilgesniams pasivaikščiėjimams daktaras dar nedavė savo sutikimo. Tačiau klebonas (o dažniausiai jo seserėčia panelė Helen) skaidrino jo nuotaiką. Ji kasdien ateidavo. Jei ne su maisto krepšeliu, tai su puokšte pievos gėlių, kurias, pati pamerkusi į stiklą, pastatydavo ant jo kuklaus stalo. Jau daugelį sykių Jonas dėl to protestavo, esą, jis neturįs progos už visa tai atsilyginti, bet to, nesąs išlepintas ir savo senas jėgas atgausiąs ir taip, besilsėdamas tokiam puikiame kalnų ore. Deja, jokie prašymai nepadėjo. Pagaliau jis nustojo priešintis ir net su malonumu laukdavo Helenos apsilankant.

Ši mergina taip viskuo domėjosi ir taip nuostabiai mokėjo klausytis Jono pasakojimų apie Lietuvą, jos kalnelius, ežerus, jūrą, tenykščius žmones ir jų papročius. Ypač jai patiko jo vokiečių kalbos svetimasis akcentas, kuris jos ausims labai linksmam skambėjo.

Dažnai Helen užtikdavo Joną tarp pulko kaimo vaikų, kuriems jis pasakodavo tokias įdomias pasakas, kad jie tarsi sustingę, pravertom burnelėm sekė kiekvieną jo žodį, kiekvieną judesį, kartais iš liūdesio kandžiodami lūputes arba iš juoko raitydamiesi žole. Nekartą ir trobelninkė Agnė prisėdavo tų gražių istorijų pasiklausyti. O ir pats daktaras Burhet lyg ir susidraugavo su savo šviesiaplaukiu lietuviu pacientu ir atrodė tarsi jis tyčia tęsė gydymą, kad turėtų progos kartas nuo karto apie šį ar tą pasikalbėti.

Kartą panelė Helen rado Joną besėdinį ant suolo ir taip įsiskaičiusį į kažkokią knygą, kad nė negirdėjo jos ateinant. Helen buvo tai pravartu; pirštų galais pasiekė jo kamara, išvyniojo iš popieriaus savo dovaną ir, atidariusį langą, pašaukė Joną. Jis juokėsi ir šelmiškai grūmojo jai pirštu, bet, palikęs knygą, paklusniai kopė laiptais į kamara, o atidaręs duris maloniai nustebintas krūptelėjo.

Medinėj sienoje kabėjo du nauji paveikslai, dar tebekvepiantieji šviežiais aliejaus dažais. Vienas paveikslas vaizdavo ežerų apylinkę, apvainikuotą mėlynų linų laukais; šalia stiebėsi kalniukai, jauni berželiai ir pakelės kryžius, toks pats, apie kokį neseniai Jonas pasakojo jai. Kitame paveiksle buvo nupieštas baltas žirgas ir šaunus raitelis. Matyt, Helen norėjo nupiešti Vytį, nes istorija apie kunigaikštį Kęstutį buvo labai ją sužavėjusi.

Tegu paveikslas raitelis ir neturėjo senų šarvų, trūko jam ir

kardo, bet baltasis žirgas buvo išsitempęs kaip tikrumoje: pasirėngęs kovai ir primenęs tikrąjį Vytį, lietuvių simbolį ir pasidžiavimą.

Jonas stovėjo kambario viduryje, ilgai žiūrėjo į paveikslus ir, netardamas nė žodžio, pamažu nuleido šviesiaplaukę galvą. Helen jautė jį stovint šalia savęs, ir jai atrodė, kad pro atvirą langą veržiasi paslaptingas šnibždesys, kaitrios dienos virpėjimas, kad nuo netolimų kalnų sklinda tylus skambesys, kuris, virtęs žydėjimu, pripildė visą jos krūtinę. Jai atrodė, kad nuo sustingusių liepų į jos išsiilgusią sielą lašėjo pabučiavimai, "Helen, Helen", lyg girdėjo šaukiantį Jono balsą ir, tarsi mirštantį širdis, apglėbė abi jos ištiestas rankas. Šnibždėjo:

— Jums patiko... Jums patiko... Ak, kokia laimė... — Paskui ji išsigando savo žodžių, savo balso, savo žvilgsnio, savo rankų prisilietimo.

— Norėjau padaryti mažą džiaugsmą... Jūs taip ilgitės savo tėvynės...

— Helen, — pratarė Jonas atsipeikėdamas ir lėtai išsilaisvino iš jos rankos. — Aš nežinau, ar esu teisus... ar esu viso to vertas... — Priėjęs prie lango, dar plačiau atidarė jį ir, tartum oro trokšdamas, lyg sau pačiam kalbėjo:

— Kodėl tiek daug Dievo malonės, tiek daug džiaugsmo, dovanų ir meilės?..

Helen dabar šypojojosi. Ji nesupranta jo žodžių, bet jai atrodė, kad staiga išlūpa šviesos jūra užplūdo Jono mažą kambarėlį, kad akys paskendo beribėje šviesoje ir jau nereikia blaškytis, ieškoti Jono rankų, Jono akių, jo neišsakomą skausmo ir beždės meilės.

Dar rytoj, prieš važiuodama pas mamą visko jai papasakoti, pasikalbės su dėde klebonu, ims ir išlies jam savo paslaptį, tą saldžią paslaptį, kankinančią, kaip neatlikta išpažintis.

Helen stebėjo, kaip dėdė klebonas, sėdėdamas už rašomojo stalo, ramiai knisosi tarp įvairiausių raštų; ji gi neramiai galvojo: "Dabar pats laikas išlieti visą savo slėgį. Jis jau beveik kasdieną išklauso daugelio žmonių dejonų. Tai jo krūtinė liejas jų ašaros, tai jo širdin kiekvienas meta ir nuodėmes, ir nevilgtį, ir sielvartą, tartum jis būtų šiukšlių dėžė, popierių krepšys. Ir kaip jis visa tai suprantą, kaip moka atjausti tuos sielų prekiautojus Judus, tuos su Dievu besiderinančius geradarius, tuos laimės maldaujančius išdidžiuosius! Helen staiga pajuto savo dėdei didelį prierašumą, meilę ir pasitikėjimą. Ar jis ir tą supras? Bet kam kitam išsakytų visa, kas taip labai slegia? Jai reikia patarimo, atramos, ramybės. Kankinančios yra visos šitos nemigos naktys, svajonės ir blaškymasis neviltyje. O gal klebonas tik pasijuoks iš jos, pavers visa niekais? Jis yra linkęs juokauti, nors

mama tvirtina, kad dvasiškis, kuris dažnai juokiasi, yra tikro pašaukimo ir laimingas.

Jos mintys draikėsi nuo vieno sakinio prie kito, tai nuostabiais paukščiais skrido pas Joną arba besiskųsdamos grįžo atgal pas dėdę kleboną.

— Tu, — pagaliau sumurmėjo ir sumišusi staiga nutilo. Klebonas pakėlė nuo raštų galvą. Nusiėmė akinius. — Ar tu man ką sakei, Helen?

— Aš norėjau tik tai paklausti...

— Ką? Ką norėjai paklausti? — Ak, nelabai svarbu... tik dėl to pabėgėlio... Kaip jis ten vadinas... — Ji stabtelėjo, tartum būtų užmiršusi jo vardą. Jai trūko oro, lyg kažin kas abiem rankom būtų smaugęs ją.

— Ar, tu manai, tasai iš Lietuvos?

— Taigi, taigi — Jonas...

Klebonas staiga atsistojo. Švelni šiluma perskriejo jo lūpas. Toji šypsena sudrebino Helenos širdį. Ne jau jis suprato? Ne, geriau būtų nepradėjusi. Ji raustelėjo.

— Taigi, taigi, tasai Jonas, lietuvis, aha... — kartojo klebonas, lėtai žingsniuodamas po kambarį, ūmai sustojo kambario viduryje ir, atidžiai žiūrėdamas į seserėčią, pasakė: — Tau nebereikia daugiau nešioti jam valgio.

— Bet jis dar silpnas, — sušuko išsigandusi Helen ir suvirpėjo. — Daktaras Burhet sakė, kad jam reikia geros priežiūros...

— Tai dar viena svarbi priežastis, — paslaptinai atsiliepė. — Bet leisk man pačiam viskuo pasirūpinti: aš vakar gavau iš Jo Ekscelencijos vyskupo laišką...

Stebėjo ją savo geromis akimis ir, pamatęs jos svyrančią galvą, beveik sumišęs pridūrė:

— Na, bet kas jau taip iškreipia veidelį, ką?

— Man pradėjo nepaprastai skaudėti dantys... — staiga pasakė Helen.

— Aha... — lyg nustebo klebonas, — tai spruk miestą, nelabai jau koks kelias; kai bus geriau, sugrįši...

— Dar rytoj važiuoju pas mamą.

— Tik nepamiršk linkėjimų. Na, bet, grįžtant prie Jono... aš jau seniai tau norėjau...

Staiga prieangyje pasigirdo nepaprastas riksmas ir barniai. Kažin kas ginčijosi ir verkšleno. Klebonas atidarė duris ir, palikęs jas praviras, išėjo į prieangį. Helen vos besilaikė ant kojų, o iš prieangio liejosi balsai. Theresė supykusi šaukė:

— Aš sakiau, kad dabar klebono negalima trukdyti, bet neklausė... ir visa klebonija dabar šnapsu dvokia... vos jai įėjus. Aš tuoj pašauksiu berną, kad išmestų ją laukan...

— O tu nutilk! — gynėsi užpultoji, — tu ir pati mėgsti išgerti, tik Mišių vynas skanesnis... Žinia, ir geriau kvepia...

— Klebone, ar jūs girdėjote tą akiplėšą, tą nusidėjėlę? Aš tuoj bėgu žandarai!

— Ne, Theresė, geriau bėk į virtuvę ir nusiramink! — Da-

Wisconsinio ūkininkė Juliana Baker, nors sulaukusi 91 metų, dar kasdien dirba savo 45 akry ūkyje. Ji pailsinti tik kada lyja.

bar klebonas kreipėsi į pradėjusią verkšlenti moteriškę.

— O tu ko čia keli triukšmą, ką?

— Klebonėli, tai kad man uždavėt per griežtą atgailą... Tegul aš ir nusidėjėlė, tegu ir mirštinai, bet dvidešimt kartų apie kaimo šulinį keliais šliaužioti — tai jau per daug! Šitoksai purvas, ir dar lyja... visi žiūri pro langus ir juokiasi... tai aš atėjau prašyti kitos atgailos ir pasizadu...

— Iš kur tu parkaukšlini, Martina? — pradėjo erzinti klebonas, — iš smuklės, ką? Tai ir vėl linksminaisi?

— Kur ten iš smuklės, klebonėli! aš tiesiog iš bažnyčios... Taigi jūs pats, klebonėli, prieš pusvalandį klausėte mano išpažinties...

— Kaip tai? Aš?... prieš pusvalandį?..

— ...bet prieš atgailaudama dar užbėgau pas smuklininką... Sakau — stiklelis nepakenks... prie šulinio toks skersvėjis...

— Na, eik namo, Martina! — šūktelėjo piktai klebonas. — Išmiegok, ir kad daugiau čia nesirodytum!

Paskui bėgte išbėgo kieman per šventkiemį apversdamas kelis kieme nustatytus gėlių indus. Theresė norėjo, kad lietus nuplautų dulketus gėlių lapus. Dabar ji iškišo galvą pro virtuvės langą ir stebėjo, kaip klebonas, aplenkęs bažnyčią, įlėkė į zakristijono trobą.

— Tai, va, tas nenaudėlis! — sušuko pasipiktinusi. — Helen, panele Helen! — tik pamanykit: tas biaurybė zakristijonas vėl buvo klausykloj ir spaviedojo... Jau du kartus krėtė tokias išdaigas, bet kokie čia pokštai! Sakau, tai tikra šventvagystė! tikra šv. sakramentų pajuoka. Helen, ar girdite, kaip klebonas bara? Na, ir gerai. Tegū jį išbara, nenaudėlį, tegū teisman paskundžia!

Staiga sužajbavo. Theresė kelis kartus persižegnojo: — Pati Dievo rūstybė, dar perkūnai uždegs kaimą!.. Helen!

Vėjas daužė stiklines verandos duris. Jąs uždarydama, Theresė pamatė panelę Helen, skubančią kaimo galan.

— Tokiam ore be skaros... — murmėjo Theresė, visi pasauliu stebėdamasi, ir tik purtė savo pražilusią galvą.

(Bus daugiau)

Karštą dieną Laoso gražuolės subrido į upę atsivėsinti. Toliau stovįs vyras laukia ar kuriai nenusmuks sarongas. Pasimaudžiusios merginos tais pačiais rūbais toliau žengia savo keliais.

P. STRAVINSKAS

APIE ATSIMINIMUS

I — Kas yra atsiminimai?

Atsiminimais arba memuarais vadiname aprašymą praeities įvykių, kuriuose aprašytojas pats dalyvavo arba juos iš šalies stebėjo.

Atsiminimus reikia skirti nuo autobiografijos (savo paties gyvenimo aprašymo), kur autorius rašo, daugiausia, tik apie save, laikydamas save visa ko centre.

Tarp atsiminimų ir autobiografijos nėra aiškiai išvestos ribos. Todėl kartais praeities įvykių aprašymas, kur autorius daug rašo ir apie save, vienų laikomas atsiminimais, o kitų — autobiografija.

Pvz., Napoleono atsiminimus (memuarus) galima laikyti ir atsiminimais tiksliaja (techniška, specifine) žodžio prasme ir jo autobiografija. Kodėl? Kad juose Napoleonas, šalia viešojo gyvenimo įvykių pavaizdavimo, daug rašo ir apie save, lyg ir laikydamas savo asmenį centre. Pvz., jis ten rašo apie savo motiną (kuria labai didžiuojasi), ir apie tėvą (kurį gerokai dėl jo užavimo Versalyje pajuokia), ir apie savo brolius, ir apie savo vaikystės dienas, praleistas jo tėvynėje Korsikoje, net ir apie savo visokias "meiles" (pvz., apie tai, kaip jis valgė vyšnius su savo pirmą kartą įsimylėtąja mergaite).

II — Kas rašo atsiminimus?

Atsiminimus rašo, daugiausia, žymios asmenybės: tautų ir valstybių vadai (juos rašė ir karaliai, imperatoriai, kai jų būdavo), žymūs karo vadai, politikos veikėjai, rašytojai, poetai, kunigai, vyskupai, kardinolai, net šventieji, žodžiu sakant, tie, kurie turi ką įdomaus ir svarbaus viešumai atidengti ir kurie geba tai padaryti.

Štai, kaip kurie atsiminimų autoriai, paimti iš įvairių istorinių epochų:

1) graikų rašytojas, valstybininkas ir karys *Ksenofontas*

(430 - 354 pr. Kr.), 2) romėnų imperatorius ir karo vadas *Cezaris* (100 - 44), 3) didysis katalikų bažnyčios teologas *Sv. Augustinas* (354 - 430), 4) italų keliaujantis rašytojas ir pirklys *Marco Polo* (1234 - 1324), 5) prancūzų rašytojas ir istorikas *Villehardouin* (1152 - 1213), 6) prancūzų rašytojas *La Rochefoucauld* (1613 - 1680), 7) prancūzų politikas ir kardinolas *Retz* (1613 - 1679), 8) jų socialinis reformatorius *Saint Simonas* (1760 - 1825), 9) jų buvęs imperatorius ir karo vadas *Napoleonas* (1769 - 1825), 10) vokiečių imperatorius *Karolis V-sis* (1550 - 1558), II) Prūsijos karalius *Friedrichas Didysis* (1712 - 1786), 12) vokiečių poetas ir dramaturgas *Goethe* (1749 - 1832), 13) anglų teologas kardinolas *Newmanas* (1801 - 1890) ir kt.

Daug atsiminimų yra pasirodę po I-jo, o ypač gi po II-jo pasaulinio karo. Po šio pastarojo karo yra parašę apšėiai atsiminimų ne tik žymieji, bet ir šiaipgi sau žmonės, daugiausia, kentę nacių ir komunistų persekiojimus, buvę jų kalėjimuose, koncentracijos lageriuose ar Sibiro tremtyje.

Mums įdomūs ir visų dėmesio verti, pvz. po I-jo pasaulinio karo parašytieji čekoslovakijos tautos vado *Tomas G. Masaryko* (1850 - 1937) atsiminimai (jo knyga "Die Weltrevolution"), kur jis, Masarykas, aprašo savo ir kitų čekoslovakijos vadų, taip pat čekoslovakijos Tautos Tarybos (panašios į mūsų VLIKą) darbą, siekiant įsteigti čekoslovakijos valstybę.

Irgi labai įdomūs neseniai mirusio žymaus vokiečių pedagogo ir etiko *Friedrich Wilhelm Foerster* (1869 - 1966) atsiminimai ("Erlebte Weltgeschichte"), kur aprašomi pasauliniai praeities įvykiai, kartu duodant ir jų įvertinimą krikščioniškosios doros, mokslo šviesoje.

III. — Mūsų (lietuvių) atsiminimai

Mes irgi turime apšėiai pa-

rašytų, atskirais spaudos leidiniais ir periodinėje spaudoje paskelbtų mūsų veikėjų atsiminimų, pvz., K. Griniaus, Tumo Vaižganto, prof. M. Biržiškės, K. Bielinio, St. Kairio, gen. Raštikio, K. Žuko, R. Skipičio ir daugelio kitų.

Tai vertinga medžiaga mūsų tautos ir valstybės istorijai. Tenka betgi pastebėti, kad yra mūsų žymių veikėjų, turinčių vertingų praeities atsiminimų, bet jų nerašančių.

Vieni atsiminimų nerašo, kad nejaučia visuomenės pagėdavimo. Kiti jų nerašo, neturėdami tam laisvo laiko (būdami apskrovę kitais visuomeninės reikšmės darbais). Treti, žiūrėk, jau gerokai amžiaus naštos palenkė, ligų suvarginti — ir dėl to negali rašyti. Dar kiti sako, tų atsiminimų nedaug beturį.

IV. — Kaip padėti mūsų veikėjams parašyti atsiminimus

1) Visų pirma reikia juos tuos veikėjus, morališkai paremti, juos kaip vyrus iš mūsų tautos elito, paskatinti parašyti savo atsiminimus. Jei visuomenė nerodys susidomėjimo jų atsiminimais, tai jie ir nerašys.

2) Tiems, kurie turi parašę savo atsiminimų, reikia padėti jų atsiminimus išleisti. Jų išleidimas galėtų būti paremtas ir mūsų viešųjų fondų lėšomis. Pagaliau, jei atsiranda mecenatų grožinės literatūros kūriniam (kažgi, va, romanams) leisti, tai, rodos, galėtų jų atsirasti ir vertingiems veikėjų atsiminimams atspausdinti. Reikia tik tą idėją kelti aiškėn, ją propaguoti.

3) Kas iš senosios kartos dar likusiųjų veikėjų pats negali savo ranka atsiminimų parašyti, tai savo atsiminimus galėtų atpasakoti kitam asmeniui, o tas jau juos surašytų. Gi taip yra rašęs savo atsiminimus ir Napoleonas arba, sakysim, Adenaueris ir kiti. Pagaliau, ir Sibiro tremtinės B. Armonienės atsiminimai surašyti per kitą asmenį (per Dr. A. Nasvytį). Reikia tik mums prie savųjų veikėjų (negalinčių savo atsiminimų surašyt savo ranka) gražiai prieiti ir

jiems pasiūlyti savo paslaugą. Iniciatyvos (to darbo paskatinimo) galėtų imtis ir Bendruomenė.

4) Kas viešai skelbtinų (vertingų) atsiminimų turi nedaug, tas galėtų juos skelbti ir atskirais pluoštais mūsų periodinėje spaudoje. Tik tą reikėtų jiems pasiūlyti.

Atsiminimai turi kartais savo ne tik istorinę vertę ar reikšmę, bet jie vertingi dar ir kaip literatūros meno kūriniai (kai jie būna gražiai literatūriškai parašyti). Todėl negalima leisti žmonėms nusinešti juos į amžinatvę, į karštą.

Tremiamas į Sv. Elenos salą, Napoleonas pareiškė: "aš parašysiu savo atsiminimus".

Būdamas tremtyje, jis rašė tuos savo atsiminimus, įtempęs visas savo jėgas, sirgdamas sunkia ir kankinančia skilvio vėžio liga. Negalėdamas pats rašyti, jis diktavo ar atpasakojo juos, kaip minėjau, trečiajam asmeniui, o tas juos surašė.

Mūsų veikėjai irgi turėtų suprasti atsiminimų, kaip tokių, reikšmę ir turėtų savo atsiminimus, kol dar gyvi, parašyti, kaip savo liudijimą ateities kartoms, kaip liudijimą apie mūsų tautos ir valstybės tam tikros epochos gyvenimą ateities istorikams.

Taigi, garbingieji mūsų senosios kartos veikėjai, rašykite savo atsiminimus.

Rašykite juos, pagaliau, ir visi kiti, save kokiais žymiaisiais net ir veikėjais nelaiką, jei tik turite, ką įdomaus ir vertingo iš savo praeities viešumai atskleisti, ką istorijai paliudyti arba kuo kitus suinteresuoti.

◆ Statistikos duomenimis, prancūzas kasmet vidutiniškai nusiperka 4 marškinius, kas ketveri — 3 poras avalynės, kas penkeri — naują skrybėlę, kas aštuoneri — pirštines, kas ketveri metai — nosinę.

◆ Per dešimtį metų arbatos vartojimas Europoje vienam žmogui padidėjo nuo 72 iki 177 gramų, o kavos — nuo 26 iki 265 gramų.

LIETUVIŲ MENAS

Iš Balzeko muziejaus foto archyvu